

Symposium *Onderduikers Helden!?*

Het symposium Onderduikgevers/Onderduikers; Helden?! dat in oktober 2020 helaas vanwege de Coronasituatie uitgesteld moest worden, zal nu plaats gaan vinden op

***Donderdag 28 oktober 2021, Novotel Schiphol Airport, Taurus Avenue, Hoofddorp
Ontvangst 12.45 uur, aanvang programma 13.15 uur***

Tal van gerenommeerde sprekers, Prof. Dr. Johannes Houwink ten Cate, Dr. Raymond Schutz, Dr. Bart Wallet, Opperrabbijn Binyomin Jacobs, drs. Ronald Leopold e.a. zullen elk vanuit hun eigen invalshoek het onderwerp “onderduik” belichten.

Diegenen die zich al in 2020 hebben aangemeld en de bijdrage ad 25,- hebben voldaan ontvangen automatisch bericht en hun toegangskaart.

Nieuwe aanmeldingen zien wij met belangstelling tegemoet. Bent u dus geïnteresseerd en wilt u aanwezig zijn op 28-10 a.s. meld u dan zo spoedig mogelijk aan via email; simondde@xsqall.nl waarna u van ons een bevestiging ontvangt.

Vanzelfsprekend hopen wij dat het dit jaar 2021 door kan gaan en wij zien dan ook met veel belangstelling uw aanmelding(en) tegemoet.

In deze Nieuwsbrief

2 Yad vashem uitreikingen
Sobere uitreikingen

3 Bijzondere mensen
Hun aandenken zij tot zegen

3 Ere wie ere toekomt
Anna Kozminska overleden

4 Boekennieuws
Nieuwe uitgaven belicht

5 Column
Natascha van Weezel

6 Werkdorp Wieringermeer
Monument en website

Bijzondere uitreikingen

Yad Vashem onderscheidingen vanaf januari 2021

Corona laat ook zijn spoor achter bij de uitreikingen van de Yad Vashem onderscheidingen.

Zijn dit normaal gesproken feestelijke en indrukwekkende bijeenkomsten waar nabestaanden zowel van onderduikgevers als onderduikers bij dit plechtige moment aanwezig zijn, nu is het helaas vaak in een zeer klein gezelschap of zelfs individueel bij de ontvangers van de onderscheiding thuis.

Dat was ook het geval op 23 februari toen de Ambassadeur van Israël naar LEUSDEN reisde om daar aan de nabestaande de Yad Vashem medaille en Oorkonde uit te reiken die postuum is toegekend aan Rijk & Antje van Loenen-Looyen.

Lammie Kosses-Drenth

Op 24 januari jl. overleed Lammie Kosses-Drenth in de gezegende leeftijd van 93 jaar. Zij was een groot verzetsstrijder en had bij haar ouders in Stadskanaal maar aan liefst 25 Joden onderduik gegeven. Van een van de onderduikers (Kosses) werd ze zwanger en bekeerde zich later tot het Jodendom.

De ouders van haar Willem & Hindertje Drenth-v.d.Sluis ontvingen op 28 november 1978 de Yad Vashem onderscheiding. Er bestaat een schitterend boek over het Stadskanaler Achterhuis, geschreven door Jan Hof in 1998. Lammie Kosses-Drenth zelf heeft enorm veel goed werk tijdens de oorlogsperiode gedaan om de onderduikers en haar ouders te helpen daar waar het kon en moest.

Haar aandenken zij tot zegen.

Foto: Eva Faché.

Rechtvaardige

De Poolse Anna Kozminska overleed afgelopen maart. Zij was de oudste persoon die door Yad Vashem werd erkend als Rechtvaardige onder de Volkeren.

Ere wie ere toekomt Vertaald door Betty J. Lievendag; The Jerusalem Post

Op 24 maart overleed op bijna 102 jarige leeftijd de Poolse Anna Kozminska en werd ter aarde besteld in Warschau, Polen. Geboren op 22 mei 1919 was zij de oudste nog levende die door Yad Vashem werd erkend als Rechtvaardige onder de Volkeren; de uitreiking vond plaats in 1991.

Zij was een zeer bijzonder persoon. Gedurende de Holocaust aarzelde zij, als inwoner van Polen, niet datgene te doen wat haar hart haar ingaf: hulp bieden aan vervolgte Joden!

In 2020 werd Anna door de Israëliische President Reuven Rivlin en de President van Polen Andrzej Duda geëerd en geprezen voor het riskeren van haar leven om Joodse levens te redden.

Anna en haar stiefmoeder Maria Kozminska namen in 1942 de 8-jarige Abraham Jablonski, alsmede 3

andere Joden, in huis en verleenden hen 3 jaar lang belangeloos een beschermend onderdak. Hun huis werd tijdens die onderduik door de Duitse bezetters doorzocht, maar de onderduikers werden niet gevonden.

De dames Kozminska zorgden uitermate goed voor hun "gasten", maar in het bijzonder voor Abraham, die slechtziend was. Ze namen hem mee uit voor wandelingetjes en zagen erop toe hoe hij geschoold werd. Na het einde van de 2e Wereldoorlog emigreerde Abraham naar Israel, waar hij het verhaal van zijn redding vertelde.

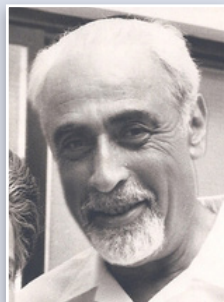
Bijna 50 jaar later wist Abraham zijn redder Anna in Warschau te traceren en overreede hij Anna haar memoires te schrijven.

Op initiatief van Abraham werden Anna en Maria Kozminska erkend as Rechtvaardigen onder de volkeren. Ter gelegenheid van haar 101ste verjaardag werd een fotoalbum aan Anna overhandigd met familiefoto's, door een nicht van Abraham; Grazyna Pawlak.

Ook Polen eerde Anna en zij ontving in 2016 de Poolse "Medal of Centenary of Regional Independence" voor het redden van Poolse medeburgers.

Oprichter Yad Vashem overleden

Mordechai Ansbacher, een van de oprichters en eerste directeur van Yad Vashem is in februari op de hoge leeftijd van 94 jaar overleden.

Ansbacher overleefde de vernietigingskampen Auschwitz en Dachau en was een van de belangrijkste getuigen bij vele processen, en zeker bij het roemruchte proces tegen Adolf Eichmann in 1961. Mordechai Ansbacher heeft in zijn leven veel betekend voor Yad Vashem in het bijzonder en de Staat Israel in het algemeen.

Zijn aandenken zij tot zegen, dat hij moge rusten in vrede.

Door Ewoud Sanders, Uitgeverij De Walburg Pers; 2020- ISBN 9789462496262 € 15,-

Lachen om Levie; Komisch bedoeld antisemitisme 1830- 1930

Journalist en taalhistoricus Ewoud Sanders toont in woord en beeld antisemitische humor uit de periode 1830-1930. Het is schokkend en bedroevend tegelijk, te zien hoe diep verankerd het antisemitisme in de 19e eeuw was binnen de Nederlands-christelijke samenleving.

IN 1854 verscheen een drukwerkje waarin de fictieve Levie Mozes Zadok in een "Joods accent" vertelt over zijn ervaringen in de Krimoorlog. Het was

een "brief" bedoeld om tijdens feestelijke bijeenkomsten voor te lezen en zo de aanwezige gasten te laten lachen. Joodse en zwarte personages beschrijven op een manier die we nu etnisch stereotyperend of zelfs racistisch zouden noemen, de belevenissen.

Jan Schenkman een zgn. "broodschrijver" bereikte er een groot publiek mee en binnen enkele maanden vlogen er 50000 stuks over de toonbank.

Overleven na de Holocaust Van Ruth Gruener; Uitgeverij Kluitman, ISBN 9789020654714 € 13,99

Er verschijnen nog steeds jeugdboeken over de holocaust. Een prima ontwikkeling dat de verhalen worden doorgegeven aan een jonge generatie; op een wijze die hen past en met een duidelijke boodschap; oorlog nooit weer!

Recentelijk verscheen het levensverhaal van Ruth Gruener die het boek opdroeg aan haar kinderen en kleinkinderen.

Als klein meisje in Polen heeft zij jarenlang ondergedoken gezeten en leefde in groot gevaar. Ze overleefde en vertrekt na de oorlog naar de USA om daar opnieuw te beginnen. Maar dan komen de nachtmerries, de flashbacks. Ruth Gruener, getrouwd met Jack Gruener "de jongen die 10 concentratiekampen overleefde", zegt: "zwijgen is

gevaarlijk daarom wil ik het verhaal doorgeven. Als je niet zelf het verhaal vertelt doet iemand anders het voor je en misschien niet op de manier zoals jij dat gedaan zou hebben."

Het is een bijzonder boek dat qua stijl heel goed aansluit bij de doelgroep; kinderen vanaf 10 jaar

Door drs. Rob Bakker - Uitgeverij Verbum Holocaust Bibliotheek (Verbum.nl) ISBN; 9789074274920 € 29,50 730 pgs.

Boekhouders van de Holocaust; Nederlandse ambtenaren en de collaboratie

Na het lezen van "Boekhouders van de holocaust; Nederlandse ambtenaren en collaboratie ontcom je er niet meer aan. De conclusies en eindoordeel lijken onweerlegbaar.

De Nederlandse overheid heeft op grote schaal gecollaboreerd met de

Nazi's daar waar het gaat om de Jodenvervolging in Nederland. Dat gebeurde soms proactief, altijd zeer contentieus, regelmatig enthousiast en vaak zonder dat de bedenkers en uitvoerders van de genocide erom vroegen. Verregaande collaboratie en institutioneel antisemitisme zijn inte-

graal en samenhangend gepresenteerd. De rol van de overheid blijft voor alle nabestaanden nog steeds moeilijk te verkroppen.

Een treffend en indringend beeld van de rol die ambtenaren hebben gespeeld in de Holocaust.

Sorry mevrouw, Anne Frank is saai Door Natascha van Weezel

Voor me zitten 30 leerlingen van een HAVO-4 klas in Middelburg. De meesten kijken me min of meer geïnteresseerd aan. Sommigen gapen. “Wie heeft het Dagboek van Anne Frank gelezen?” vraag ik. Tot mijn grote verbazing gaat slechts 1 vinger de lucht in. Ik schraap mijn keel: “en wat vond je ervan?” De jongen van de vinger kijkt me vertwijfeld aan “Eerlijk mevrouw? Een beetje saai. Ik moest het van mijn moeder lezen, want ze vond het belangrijk dat ik iets over de geschiedenis zou leren, of zo. Alleen schrijft die Anne zo ouderwets en langdradig”

Ik ben de hele week in Zeeland. In het kader van het project Literaire Tocht geef ik 12 gastlessen aan verschillende Zeeuwse scholen over mijn Joodse familiegeschiedenis en het geleidelijk ontstaan van een genocide. Na de eerste les moet ik even bijkomen. De vaste docent komt naar me toe, hij kijkt verontschuldigend: “Tja, jongeren zijn tegenwoordig vooral visueel ingesteld en lezen niet zo veel, ze kijken liever naar tutorials op You Tube”. Bij de andere klassen ervaar ik ongeveer hetzelfde. Steeds zijn er slechts 1 of 2 leerlingen die het Dagboek van Anne Frank hebben gelezen en allemaal vonden ze het “een beetje saai”. De Tweede Wereldoorlog is “lang geleden” en discriminatie interesseert hen niet: “misschien komt dat voor in Amsterdam, maar niet bij ons in Zeeland”. Dat dit niet klopt blijkt uit de verhalen van 2 dappere scholieren. Een Turkse jongen vertelt dat hij weleens in elkaar wordt geslagen en een meisje uit een Romagezin onthult dat ze soms wordt uitgemaakt voor vuile dief.

Tijdens mijn laatste dag van mijn lessenreeks lees ik dat de Gemeente Amsterdam overweegt om vanaf 2023 structureel 1,5 miljoen euro te bezuinigen op de Openbare Bibliotheek. Daardoor dreigt de sluiting van 4 vestigingen. Dit is niet alleen een hoofdstedelijk probleem: de afgelopen tijd werd een kwart van alle bibliotheken in Nederland gesloten.

Eind vorig jaar maakte het Sociaal en Cultureel Planbureau nog bekend dat jongeren minder dan 1 uur per week lezen. Doodzonde, want juist door het lezen van boeken kun je je verplaatsen in de belevingswereld van iemand anders. Zo worden verhalen uit de (hedendaagse) geschiedenis opeens invoelbaar.

Op station Middelburg moet ik me haasten om mijn trein te halen. Ik ben onhandig met mijn rolkoffertje aan het kloten als een blonde jongen me stopt. Het is een van “mijn” leerlingen. “He mevrouw Natascha” Hij wappert met een boek: Het Achterhuis. “Ik ben na de les meteen naar de bieb gegaan. Ik heb al 40 bladzijden gelezen en het is helemaal niet saai. Anne heeft superheftige dingen meegemaakt en nu begrijp ik dat de oorlog niet begon met gaskamers maar met discriminatie en uitsluiting. Goede reis terug, mevrouw”

De column werd met toestemming gepubliceerd en verscheen eerder op maandag 16 november in Het Parool

Monument

Op initiatief van Mariëk Roos & Ina Hoogenbosch werd het monument van 197 herdenkingssteentjes voor de vermoorde bewoners van het Joodse Werkdorp Wieringermeer gerealiseerd.

Joods Werkdorp Wieringermeer

In maart jl. was het 80 jaar geleden dat er ruim 200 Joodse leerlingen en begeleiders door de Duitse bezetter naar Amsterdam werden afgevoerd en vanuit daar al snel naar de concentratiekampen.

In totaal waren er in het Joodse Werkdorp Wieringermeer 300 leerlingen en begeleiders; 60 mochten er blijven om de oogst veilig te stellen. In augustus 1941 werden ook zij opgepakt en afgevoerd en werd de locatie definitief gesloten.

Twee initiatiefnemers (Mariëk Roos & Ina Hoogenbosch) hebben gemeend een monument op te richten voor deze vermoorde voormalige bewoners.

In maart zou de onthulling zijn, maar door Corona is dit voornemen afgeblazen. Op de voorgenomen dag is er wel een website "de lucht" in gegaan. De nieuwe website is ontwikkeld door Roel Wittink uit Amsterdam met input van het NIOD. Samen hebben zij de namen van de vermoorden een gezicht gegeven. De site geeft een inkijkje in het reilen en zeilen van het Joods Werkdorp Wieringermeer en bovendien valt er over iedere vermoorde leerling een levensbeschrijving te lezen, er staan verhalen over de geschiedenis van het Joods Werkdorp.

Wat het monument betreft; dit heeft 197 herdenkingssteentjes. Er zijn vanaf 1934 jonge mensen in het Werkdorp geweest. Velen hebben de opleiding

kunnen afmaken en zijn tijdig gevlucht naar Israël, USA, Z.d. Amerika of andere landen, maar velen zijn vanuit Amsterdam op transport gesteld naar de vernietigingskampen. Slechts een enkeling heeft de hel overleefd. Foto's uit de tijd dat men daar een 2 jarige opleiding kreeg, zijn afkomstig van het Joods Monument.nl, JCK, NIOD en Yad Vashem.

Het monument is bekostigd door vele sponsors en de lokale bevolking in de gemeente Hollands Kroon, waar Wieringermeer onder valt. De naam van de website is www.werkdoprwieringermeer.nl

Stichting Vrienden van Yad Vashem Nederland
Biesboschstraat 30/ 1 - 1078 MT Amsterdam
Bankrekening NL07INGB0003160930

David Simon, voorzitter
Marathonlaan 71 1183 VC Amstelveen - simondde@xs4all.nl

Betty J. Lievendag - Secretaris
Biesboschstraat 30-1 - 1078 MT Amsterdam - lievendag.b@gmail.com